

Vastuvõtmise kuupäev : 19/01/2026

Kohtuasi C-784/25**Eelotsusetaotlus****Saabumise kuupäev:**

5. detsember 2025

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Vakuutusoikeus (sotsiaalkindlustuskohus, Soome)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

10. november 2025

Kaebaja:

A

Vastustaja:

Eläketurvakeskus

VAKUUTUSOIKEUS**VAHEMÄÄRUS H2841/2025**

[...]

Ese Eelotsusetaotluse esitamine Euroopa Kohtule**Kaebaja** A**Asutus** Eläketurvakeskus
(pensionikindlustusamet)
[...]**Vaidlustatud otsus**Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta (töötasu- ja
sissetulekupõhise pensioniga seotud küsimuste
vaidlustuskomisjon), 24.5.2023, TELK/1381/2022

Menetluse ese ja asjaolud

- 1 Isik A, kelle alaline elukoht on Soomes, esitas 15. oktoobril 2020 Eläketurvakeskusele taotluse väljastada vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrusele (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) (edaspidi „alusmäärus“) rakendamise kord (edaspidi „rakendusmäärus“), A1-tõend selle kohta, et A suhtes on ajavahemikul 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini 2021 ühes Norra ülikoolis töötamise ajal kohaldatavad sotsiaalkindlustust reguleerivad Soome õigusaktid. A märkis, et ta töötab samal ajavahemikul ka Euroopa Liidus asuvas instituudis B, Soomes asuvas ülikoolis C ja Euroopa Liidus asuvas ülikoolis D. Töö tegemise kohad on Soome ja Itaalia.
- 2 Eläketurvakeskus leidis, et A tegevuse suhtes on kohaldatavad sotsiaalkindlustust reguleerivad Norra õigusaktid, ning edastas rakendusmääruse artiklile 19 ja alusmääruse artikli 13 lõikele 4 tuginedes 9. aprillil 2021 A1-tõendi väljastamise taotluse Norra pädevale [sotsiaalkindlustus]asutusele Ny Arbeids- og velferdsforvaltning (edaspidi „NAV“). NAV nõustus seisukohaga, et kohaldatavad on sotsiaalkindlustust reguleerivad Norra õigusaktid, ja väljastas 3. mail 2021 ajavahemiku 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2021 kohta A1-tõendi. A esitas 18. juulil 2021 NAV vaidlustuskomisjonile A1-tõendi väljastamise peale vaide. A märkis, et NAV liikmesusest 2021. aastal ei ole tal mingit kasu. A palus muuta otsust kas nii, et A ei ole 2021. aastal NAV liige, või nii, et tühistatakse liikmesusest tulenev tagajärg, mille kohaselt nõutakse A muudelt tööandjatelt peale Norras asuva ülikooli tagasiulatuvalt *trygdeavgift*-nimelise maksu maksmist. NAV andis asja 10. augustil 2021 üle Soomele, et selle menetlemist jätkaks Eläketurvakeskus, kuna tulenevalt sellest, et A elukohariik on Soome, on A suhtes pädev Soome asutus.
- 3 Tulenevalt A 18. juuli 2021. aasta vaidest NAV-le tegi Eläketurvakeskus A suhtes vaidlustatava otsuse. Kõnealuse 18. veebruari 2022. aasta otsusega jättis Eläketurvakeskus rahuldamata A taotluse kohaldada sotsiaalkindlustust reguleerivaid Soome õigusakte ja asus seisukohale, et ajavahemikul 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2021, mil A töötas Soomes ja Itaalias ülikooli C, ülikooli D ja ühe Norra ülikooli heaks, olid tema suhtes kohaldatavad sotsiaalkindlustust reguleerivad Norra õigusnormid.
- 4 Eläketurvakeskus märkis, et A töötab mitmes ELi liikmesriigis ja et tema elukohariik on Soome. Seega on Eläketurvakeskus pädev määrama, millised sotsiaalkindlustust reguleerivad õigusaktid on kohaldatavad. Eläketurvakeskusel oleva teabe kohaselt saab üksnes töötamist Norra tööandja juures lugeda töötamiseks riigiteenistujana sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimist käsitleva [määruse (EÜ) nr 883/2004] tähenduses. Seega on A töötamise suhtes kohaldatavad selle riigi õigusaktid, kus A-l on teenistussuhe, st Norra sotsiaalkindlustust reguleerivad õigusaktid, mistõttu ei ole A suhtes välisriigis töötamise ajal võimalik kohaldada sotsiaalkindlustust reguleerivaid Soome õigusakte. Eläketurvakeskus tõdes, et kuna ajal, mil A töötas välisriigis, ei ole

sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimist käsitleva [määruse (EÜ) nr 883/2004] kohaselt tema suhtes sotsiaalkindlustust reguleerivad Soome õigusaktid kohaldatavad, ei saa A-le taotletud A1-tõendit väljastada. Peale selle märkis Eläketurvakeskus, et Norra asutus NAV väljastas ajavahemikul 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2021 mitmes riigis töötamise kohta A1-tõendi, millest nähtub sotsiaalkindlustust reguleerivate Norra õigusaktide kohaldatavus.

Kaebus Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntale

- 5 Eläketurvakeskuse otsuste peale saab esitada vaide Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntale (töötasu- ja sissetulekupõhise pensioniga seotud küsimuste vaidlustuskomisjon; edaspidi „vaidlustuskomisjon“), mis on esimese astmena lahendab edasikaebusi töötasu- ja sissetulekupõhise pensioni asjades.
- 6 A esitas Eläketurvakeskuse otsuse peale vaidlustuskomisjonile vaide. Ta palus kohaldada 2021. aasta osas sotsiaalkindlustust reguleerivaid Soome õigusakte. A märkis, et Norra ülikooli heaks töötades ei olnud ta riigiteenistuja. Kuna selles asjas oli pädev Eläketurvakeskus, ei oleks see asutus A arvates pidanud järgima Norra NAV tõlgendust töötamisele riigiteenistujana, vaid oleks pidanud lähtuma sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimist käsitlevast [määrusest (EÜ) nr 883/2004]. A leidis, et selle [määruse (EÜ) nr 883/2004] artikli 13 lõige 4 ei ole tema olukorra suhtes kohaldatav. A palus, et Eläketurvakeskus muudaks oma otsust selliselt või vaidlustuskomisjon edasikaebusi lahendava instantsina tuvastaks, et [kõnealuse] määruse õige tõlgendamise pädevus on Soome asutusel. Kui Soome asutus leiab, et ta ei saa tõlgendusküsimust lahendada, saab A väitel selle küsimuse Soome asutuse jaoks siduvalt lahendada Euroopa Kohus, mitte aga Norra asutus.
- 7 Vaidlustuskomisjon jättis vaide 24. mai 2023. aasta otsusega rahuldamata. Oma otsust põhjendas ta sellega, et vastavalt sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimist käsitlevale [määrusele (EÜ) nr 883/2004] määravad liikmesriigid oma riigisisiseses õiguses kindlaks, millal on tegemist töötamisega riigiteenistujana. A osales ajavahemikul 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2021 ühe Norra ülikooli teadusprojektis. NAV seisukoha järgi loetakse A tegevus Norra ülikooli heaks nimetatud ajavahemikul Norras riigiteenistujana töötamiseks. Norra andis 3. mail 2021 A-le välja A1-tõendi. Kuna ajavahemikul 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2021 töötas A Norra riigiteenistujana Norra ülikooli heaks, ei saa A töötamisele Soomes ja Itaalias kohaldada sotsiaalkindlustust reguleerivaid Soome õigusnorme.

Kaebus Vakuutusoikeusele (sotsiaalkindlustuskohus)

A kaebus

- 8 A esitas vaidlustuskomisjoni otsuse peale kaebuse Vakuutusoikeusele (sotsiaalkindlustuskohus). [...].
- 9 A nõue on, et tema suhtes kohaldataks sotsiaalkindlustust reguleerivaid Soome õigusnorme 2021. aasta osas tervikuna või vähemasti niivõrd, kui tegemist ei ole teenistussuhtega Norra ülikoolis.
- 10 A hinnangul on põhiküsimus see, kas Soome sotsiaalkindlustusasutused peavad pidama siduvaks Norra esimese astme sotsiaalkindlustusasutuse (NAV) seisukohta, et A oli 2021. aastal Norra riigiteenistuja. A väitel on NAV asja menetlemisel esitanud Eläketurvakeskusele A õigusliku staatuse kohta teenistussuhte ajal ja sellega seoses ilmselgelt valed andmed. A leiab, et kuna NAV esitas Eläketurvakeskusele ilmselgelt valed andmed, ei saa ka NAVi seisukohta pidada Soomes õiguslikult siduvaks, ja seda eelkõige seetõttu, et sellisel juhul ei ole kõnealuse keskse küsimuse puhul võimalik kasutada tõhusaid õiguskaitsevahendeid Norras ega Soomes. A märgib, et vaidlustuskomisjon tugines samamoodi nagu Eläketurvakeskus formaalselt Euroopa Kohtu 9. detsembri 2010. aasta kohtuotsuses Baesen (C-296/09) esitatud lahendile, olgugi et A selgitas Eläketurvakeskusele, mille poolest on tema juhtum viidatud kohtuasjast õiguslikult aspektist sisuliselt erinev.
- 11 A andmetel saatis NAV asja edasi Eläketurvakeskusele, ilma et A-l olnuks võimalus esitada Norras enda juhtum ja kaebus läbivaatamiseks sõltumatule kohtule. Eläketurvakeskus ja vaidlustuskomisjon nõustusid NAV seisukohaga üksnes põhjusel, et tegemist on Norra pädeva sotsiaalkindlustusasutuse arvamusega. A tugineb asjaolule, et vaidlustuskomisjon ei käsitlenud A argumente selle kohta, miks ei saa NAV seisukohta pidada Soome sotsiaalkindlustusasutustele ja edasikaebusi lahendavatele instantsidele siduvaks. A tõdeb, et seega puudusid tal Soomes ka õiglase kohtuliku arutamise põhitagatised, mille hulka kuulub õigus sellele, et sõltumatu kohus analüüsib nii faktilisi asjaolusid kui ka õiguslikke tõlgendusküsimusi. Haldusotsuse vastu, mis A hinnangul on väär, ei saanud Norras kasutada tõhusat õiguskaitsevahendit, kuna NAV saatis vaide läbivaatamiseks edasi Soomele. Soomes omakorda ei saa vaie vaidlustuskomisjoni otsuse kohaselt tulemuslik olla, kuna NAV oli A1-tõendi väljastamisel käsitlenud A-d Norra riigiteenistujana. A väitel kujutab talle Soome põhiseaduse artiklist 21 tulenevate õiguste rikkumist see kui Vakuutusoikeus (sotsiaalkindlustuskohus) jätab vaidlustuskomisjoni otsuse muutmata. A tugineb ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklile 47, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõikele 1 ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artikli 14 lõikele 1.
- 12 Kuna Norra asutuse seisukoht, et 2021. aastal oli A Norra riigiteenistuja, väljendub üksnes EMP osalisriigi esimese astme haldusasutuse meetmes, samal

ajal kui Euroopa Kohtu otsus Baesen (C-296/09) puudutab olukorda, kus poolel oli võimalik kasutada kõiki õiguskaitsevahendeid, sealhulgas pöörduda asja läbivaatamiseks liidu liikmesriigi kohtusse, siis on põhjendatud, et Vakuutusoikeus (sotsiaalkindlustuskohus) esitab käesolevas asjas Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, kui ta leiab, et sisulistel põhjustel või õiguskaitsevahendite puudumise tõttu ei saa ta teha asjas otsust A kasuks. A on esitanud oma ettepaneku, millised küsimused tuleks esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimustena.

Eläketurvakeskuse seisukoht

- 13 Eläketurvakeskus esitas kaebuse kohta oma seisukoha, milles leiab, et kaebus tuleb jätta rahuldamata. Ta märgib, et palus NAV-l esitada riigiteenistuja staatuse määramise kohta täiendavaid selgitusi. NAV-lt 11. juulil 2023 saadud teabe kohaselt on vastavalt riigiteenistujate kindlustust käsitleva Norra riigisisese sotsiaalkindlustusseaduse 2. peatüki §-le 5, milles on reguleeritud töötamine välisriigis, kõik kõrgkoolide ja ülikoolide töötajad Norras kindlustatud riigiteenistujatena. Selle õigusnormi kohaselt kehtib kindlustuskohustus sõltumata ametikohast ja ei ole oluline, kas isik on teeb teadus- või haldustööd. Eläketurvakeskus tõdes, et varasema ja kõnealuse värskeima teabe põhjal ei ole tal alust kahelda NAV tõlgenduses, mille kohaselt töötas A Norra ülikoolis riigiteenistujana. Eläketurvakeskus lisas veel, et Euroopa Kohus on kohtuasjas Baesen (C-296/09) võtnud sõnaselgelt seisukoha üldises küsimuses, kas riigiteenistuja staatus võib olla kindlaks määratud ainult selle liikmesriigi riigisisese õiguse alusel, mille ametiasutusega on tal teenistussuhe.
- 14 Eläketurvakeskus lisas, et ei ole pädev võtma seisukohta A kui riigiteenistuja staatuse suhtes ka seetõttu, et tegemist on Norra riigisisese õiguse tõlgendamisega. Seega ei olnud A-l – vaatamata asja läbivaatamisel õiguskaitsevahendite kasutamist reguleerivate menetlusnormide nõuetekohasele järgimisele – võimalik esitada riigiteenistuja staatuse küsimust lahendamiseks sõltumatule kohtule. A väitis, et talle ei ole tagatud õigust õiglasele kohtulikule arutamisele. Sellele tuginedes märkis Eläketurvakeskus, et peab A taotlust pöörduda Euroopa Kohtu poole põhjendatuks.

A vastus

- 15 A hinnangul on ilmselgelt valed Eläketurvakeskuse seisukohas esitatud põhjendused selle kohta, et A-d tuleb pidada 2021. aastal sotsiaalkindlustuse aspektist Norra riigiteenistujaks. A märgib, et Norra sotsiaalkindlustusseaduse 2. peatüki §-s 5 ei ole käsitletud mõistet „riigiteenistuja“, vaid riigisiseses õiguses on kasutatud laiemat mõistet „riigi teenistuses“. Ta leiab, et erinevalt Eläketurvakeskuse hinnangust ei ole Norra sotsiaalkindlustusseaduse 2. peatüki § 5 määranud selle suhtes, keda Norra [õiguse kohaselt] peetakse [määruse (EÜ) nr 883/2004] tähenduses „riigiteenistujaks“ juhul, kui tegemist on mitme riigi õiguse kollisiooniga nimetatud määruse tähenduses. Viidatud seaduse sättega on

reguleeritud see, kes põhimõtteliselt on hõlmatud Norra sotsiaalkindlustussüsteemiga, kusjuures üks kriteeriumitest (punkt a) on Norra riigi teenistuses olemine. Sättes ei ole aga reguleeritud [mitme riigi] õiguse kollisiooni küsimust, kui tegemist on isikuga, kellel on seosed mitme riigiga, mis kuuluvad määruse (EÜ) nr 883/2004 kohaldamisalasse. Sellisel juhul kasutatakse kriteeriumina määruuses endas sätestatud kitsamat mõistet „riigiteenistuja“ (*tjenestemann*).

- 16 A leiab, et Eläketurvakeskus ajas 10. juulil 2023 NAV-le saadetud kirjas need kaks mõistet omavahel segi. Eläketurvakeskus viitab Norra kohtu otsusele kohtuasjas TRR-2018-225 ja lähtub oletusest, et selles on kinnitatud, et kõik Norra ülikoolide teenistuses olevad isikud on „riigiteenistujad“ [määruse (EÜ) nr 883/2004] tähenduses ja mitte ainult „riigi teenistuses“ olevad isikud Norra sotsiaalkindlustusseaduse 2. peatüki § 5 tähenduses. NAV esindaja ei ole seda segiajamist kõrvaldanud, kuid on lisanud oma vastusesse asjakohased viited nende kahe eri mõiste õiguslikule allikale (rakendusjuhised nr 3 ja nr 45). Lisaks mainib A, et Eläketurvakeskuse ja NAV kirjavahetusest nähtub, et NAV töötaja, kes väljastas algse A1-tõendi, oli Eläketurvakeskusele juba 9. veebruaril 2022 teatanud, et ta kahtleb A1-tõendi väljastamise aluse õiguspärasuses.
- 17 A leiab, et [mitme riigi] õiguse kollisiooni korral on õige Norra õigusallikas määrus (EÜ) nr 883/2004, mis on EMP lepingust tulenevalt Norras kohaldatav. Seda määrust käsitletakse rakendusjuhises nr 45, millele on viidatud NAV 11. juuli 2023. aasta vastuses Eläketurvakeskusele. Kõnealusest rakendusjuhise nähtub, et *prima facie* kohaldatakse Norras vastavalt rakendusjuhisele nr 3 sotsiaalkindlustust reguleerivate Norra õigusaktide laia tõlgendust, sealhulgas tõlgendades laialt riigisisese õiguse mõistet „riigi teenistuses“, kuid samal ajal [määruse (EÜ) nr 883/2004] mõiste „riigiteenistuja“ kitsast tõlgendust. A on seisukohal, et rakendusjuhise nr 45 kohaselt ei olnud ta Norra riigiteenistuja.
- 18 A märgib, et NAV algne seisukoht, mille kohaselt oli tema sotsiaalkindlustusriik 2021. aastal Norra, põhineb ekslikul eeldusel, et ta oli sel aastal professor ühes Norra ülikoolis. Tegemist oli siiski sõltumatu ja välisriigis tehtud teadustööga, millega ei kaasnenud mingisugust avaliku võimu teostamist. Haldusmeetmena väljastas NAV A-le A1-tõendi, mille kohaselt oli A sotsiaalkindlustusriik Norra. A hinnangul võis see otsus võis põhineda mõistete „Norra riigi teenistuses“ ja „riigiteenistuja“ segiajamisel ning ekslikul eeldusel, et ta oli (avalikku võimu teostav) professor ühes Norra ülikoolis.
- 19 Norra kohtu otsuses kohtuasjas TRR-2018-225, millele viitas Eläketurvakeskus oma kirjavahetuses NAV-ga, oli tegemist välisriigis töötava Norra kodaniku õigusega jääda ajal, mil ta Norra ülikooli rahastusel töötab välisriigi ülikoolis, hõlmatuks Norra sotsiaalkindlustusega. Selles kontekstis tõlgendas sotsiaalkohus (Trygderetten) mõistet „Norra riigi teenistuses“ laialt ja leidis, et isikul on [Norra sotsiaalkindlustusseaduse] 2. peatüki § 5 punkti a alusel õigus olla hõlmatud Norra sotsiaalkindlustussüsteemiga. Kohus piiras vaidluse eseme selgelt mõistega „Norra riigi teenistuses“ ja jättis arvesse võtmata selle mõiste ja riigiteenistuja

mõiste segiajamise menetluse varasemates etappides. A arvates eeldas Eläketurvakeskus ekslikult, et tegemist oli [mitme riigi] õiguse kollisiooni puudutava olukorraga, mis on asjakohane käesolevas asjas. Põhimõtteliselt oli siiski tegemist kuuluvusega Norra sotsiaalkindlustusõiguse isikulisse kohaldamisalasse ja seega sellisel juhul kohaldatava mõiste „Norra riigi teenistuses“ laia tõlgendamisega. A arvates ei ole see mõiste identne sotsiaalkindlussüsteemide koordineerimist käsitlevas määruses [määruses (EÜ) nr 883/2004] kasutatud mõistega „riigiteenistuja“.

Eläketurvakeskuse täiendav seisukoht

- 20 Eläketurvakeskuse hinnangul põhineb isiku liigitamine riigiteenistujaks ainult selle liikmesriigi riigisiselisel õigusel, mille asutusega on isikul teenistussuhe võtnud. Käesoleval juhul on riigiteenistuja mõiste üle otsustamise pädevus Norra asutustel, kuna A töötas Norra tööandja teenistuses. Eläketurvakeskus leiab, et ehkki tal on pädevus otsustada, millise liikmesriigi sotsiaalkindlustust reguleerivaid õigusakte kohaldatakse A suhtes juhul, kui viimane töötab mitmes liikmesriigis, ei saa ta jätta arvesse võtmata Norra asutuste tõlgendust, mille kohaselt töötas A riigiteenistujana Norra ülikoolis. Seetõttu ei saa Eläketurvakeskus võtta seisukohta A esitatud argumentide suhtes, mis puudutavad seda tõlgendusküsimust.
- 21 Eläketurvakeskuse arvates ei puudutanud Norra asutuse 9. veebruari 2022. aasta e-kirjas väljendatud kahtlus tegelikult mitte riigiteenistuja staatuse tõlgendamist Norra õiguse kohaselt, vaid küsimust, kas töösuhet D ja B-ga tuleb pidada riigiteenistujana töötamiseks ja kas see mõjutab kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramist. Nagu nähtub hilisemast kirjavahetusest, osutus see kahtlus põhjendamatuks ja Norra asutustega nõustudes leidis Eläketurvakeskus, et töösuhe D ja B-ga ei mõjuta kohaldatava õiguse kindlaksmääramist. Eläketurvakeskus märkis, et tema arvates ei ole e-kirjades tegelikult väljendatud kahtlust A kui riigiteenistuja staatuse suhtes.
- 22 Lisaks tõdeb Eläketurvakeskus, et kui Norras puuduvad riigisiselised õigusaktid, mille alusel on võimalik teha isiku staatuse kohta riigiteenistujana vaidlustatava otsuse, kordab ta oma varem esitatud seisukohta, et A-l ei olnud käesoleval juhul võimalik pöörduda riigiteenistuja staatuse küsimuse lahendamiseks sõltumatu kohtu poole. Kuna selle küsimuse lahendamine on kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel keskse tähtsusega, on selgusetu, kas vaatamata õiguskaitsevahendite kasutamist reguleerivate menetlusnormide nõuetekohasele järgimisele oli tagatud A õigus õiglasele kohtulikule arutamisele. Seetõttu on Eläketurvakeskus märkinud, et ta peab A taotlust pöörduda Euroopa Kohtu poole põhjendatuks.

Vakuutusoikeuse (sotsiaalkindlustuskohus) vahemäärus

- 23 Vakuutusoikeus (sotsiaalkindlustuskohus) otsustas menetluse peatada ja esitada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 alusel Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse.

Kohaldatavad õigusnormid**Riigisisene õigus**

- 24 Pensionikindlustusameti seaduse (Laki Eläketurvakeskuksesta (397/2006)) § 2 lõike 2 punkti 3 kohaselt peab Eläketurvakeskus otsustama, kas vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta ([...] alusmäärus) on töötajate, riigiteenistujate või ettevõtjate suhtes kohaldatavad sotsiaalkindlustust reguleerivad Soome õigusaktid olukorras, milles on tegemist Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määruses (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) rakendamise kord [...], silmas peetud A1-tõendiga või alusmääruse artikli 16 kohase erandiga.

Liidu õigus

- 25 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 987/2009 artikli 16 lõike 2 kohaselt määrab isiku elukohajärgne määratud asutus viivitamatult kindlaks asjaomase isiku suhtes kohaldatavad õigusaktid, võttes arvesse alusmääruse artiklit 13 ja rakendusmääruse artiklit 14. Selline esialgne kindlaksmääramine on ajutine. Asutus teavitab ajutisest kindlaksmääramisest iga liikmesriigi, kus isiku tegevus toimub, määratud asutust.
- 26 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 987/2009 artikli 19 lõike 2 kohaselt esitab selle liikmesriigi pädev asutus, kelle õigusaktid on kohaldatavad alusmääruse II jaotise alusel, asjaomase isiku või tema tööandja taotlusel tõendi kõnealuste õigusaktide kohaldamise kohta ja märgib vajaduse korral, millise kuupäevani ja millistel tingimustel on need kohaldatavad.
- 27 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 987/2009 artikli 5 lõikes 1 on sätestatud, et liikmesriigi asutuse väljastatud dokumente, mis näitavad isiku olukorda alusmääruse ja rakendusmääruse kohaldamise eesmärgil, ning tõendusmaterjale, mille alusel need dokumendid on välja antud, aktsepteeritakse teiste liikmesriikide asutustes niikaua, kuni need väljastanud liikmesriik ei ole neid tagasi võtnud või kehtetuks tunnistanud.
- 28 Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004 artikli 1 punktile d tähendab selles määruses „riigiteenistuja“ isikut, keda sellisena käsitletakse või koheldakse liikmesriigis, mille subjektiks on talle tööd andev asutus.

- 29 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004 artikli 11 lõike 1 kohaselt kohaldatakse selle määruse reguleerimisalasse kuuluvate isikute suhtes üksnes ühe liikmesriigi õigusakte. Sellised õigusaktid määratakse kindlaks kooskõlas [selle määruse II]jaotisega.
- 30 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punkti b kohaselt kohaldatakse riigiteenistuja suhtes selle liikmesriigi õigusakte, kellele allub teda teenistusse võtnud riigiasutus.
- 31 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004 artikli 13 lõikes 4 on sätestatud, et isiku suhtes, kes on riigiteenistuja ühes liikmesriigis ja kes töötab ja/või tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana ühes või mitmes liikmesriigis, kohaldatakse selle liikmesriigi õigusakte, mille subjektiks on talle tööd andev riigiasutus.
- 32 Euroopa Kohtu 9. detsembri 2009. aasta kohtuotsuses Baesen (C-296/09, EU:C:2010:755) on sedastatud, et nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes (muudetud nõukogu 12. mai 1981. aasta määrusega (EMÜ) nr 1390/81) artikli 13 lõike 2 punktis d kasutatud mõisted „avalikud teenistujad“ ja „nendega võrdsustatud isikud“ tuleb sisustada ainult selle liikmesriigi riigisisese õiguse alusel, mille asutusega on asjaomasel isikul teenistussuhe, ja isiku suhtes, kes on sellises olukorras nagu põhikohtuasja vastustaja – kes on liikmesriigis osaliselt hõlmatud avalike teenistujate sotsiaalkindlustusskeemiga ja osaliselt töötajate sotsiaalkindlustusskeemiga – kohaldatakse seetõttu nimetatud määruse artikli 13 lõike 2 punkti d alusel ainult selle liikmesriigi õigusnorme, mille asutusega on isikul teenistussuhe.

Eelotsustaotluse esitamise vajalikkus

- 33 A alalise elukoha riik on Soome ja seetõttu leiab Vakuutusoikeus (sotsiaalkindlustuskohus), et Eläketurvakeskus oli A elukohajärgse määratud asutusega vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 987/2009 artikli 16 lõikele 2 pädev otsustama, millise liikmesriigi sotsiaalkindlustust reguleerivad õigusaktid olid A suhtes kohaldavad ajavahemikul 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini 2021, mil A töötas mitmes liikmesriigis.
- 34 Vakuutusoikeus (sotsiaalkindlustuskohus) on seisukohal, et Eläketurvakeskus võis A1-tõendi väljastamise taotluse edastada Norrale, kuna Soomes ei olnud selle väljastamise tingimused A puhul täidetud. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004 artikli 13 lõike 4 kohaselt tuli A staatus riigiteenistujana Norras kindlaks määrata Norra riigisiseste õigusaktide alusel. Vakuutusoikeuse (sotsiaalkindlustuskohus) hinnangul puudub Soome ametiasutusel, sealhulgas Vakuutusoikeusel (sotsiaalkindlustuskohus) pädevus võtta seisukohta küsimuses, kas A töötas Norra ülikoolis riigiteenistujana, kuivõrd tegemist on Norra õiguse tõlgendamisega. Soome ametiasutus ei või jätta Norra

ametiasutuse, nimelt NAV antud tõlgendust ja väljastatud A1-tõendit arvesse võtmata, kui ta teeb otsuse, millise riigi sotsiaalkindlustust reguleerivad õigusaktid on A suhtes kohaldavad, kuna Norra ametiasutuse, nimelt NAV väljastatud A1-tõend on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 987/2009 artikli 5 kohaselt Soomele siduv.

- 35 Vakuutusoikeuse (sotsiaalkindlustuskohus) leiab, on käesolevas asjas on vaja esitada eelotsusetaotlus, kuna liidu õiguse sätete kohaldamine toob ilmselt kaasa olukorra, kus vaatamata õiguskaitsevahendite kasutamist reguleerivate menetlusnormide nõuetekohasele järgimisele puudub A-l nii Norras kui Soomes võimalus pöörduda riigiteenistuja staatuse kindlaksmääramise ja A1-tõendi kehtivuse küsimuse lahendamiseks sõltumatu kohtu poole.

Eelotsuse küsimused

- 36 Eelnevale tuginedes esitab Vakuutusoikeus (sotsiaalkindlustuskohus) järgmised eelotsuse küsimused:
- 37 Norra esimese astme sotsiaalkindlustusasutus (NAV) väljastas A-le A1-tõendi, millest nähtub, et vastavalt määruse (EÜ) nr 883/2004 artikli 1 punktile d töötas A 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini 2021 tähtajalise teenistussuhte alusel Norra ülikoolis Norra riigiteenistujana. Kas NAV väljastatud A1-tõend on Soome sotsiaalkindlustusasutustele, sealhulgas Vakuutusoikeusele (sotsiaalkindlustuskohus) siduv, olgugi et NAV ei ole Norras selles küsimuses teinud sisulist vaidlustatavat otsust, vaid on õiguse otsustada, millise riigi sotsiaalkindlustust reguleerivad õigusaktid on A suhtes kohaldatavad, üle andnud pädevale Soome asutusele, st Eläketurvakeskusele?
- 38 Kas esimesele küsimusele antavat vastust mõjutab asjaolu, et juhul, kui Soome sotsiaalkindlustusasutustele on NAV seisukoht ja tema väljastatud A1-tõend siduv, puudub – vaatamata õiguskaitsevahendite kasutamist reguleerivate menetlusnormide nõuetekohasele järgimisele – A-l nii Norras kui Soomes võimalus pöörduda riigiteenistuja staatuse ja NAV väljastatud A1-tõendi kehtivuse küsimuse lahendamiseks sõltumatu kohtu poole.

[...].

[sh teave edasikaebamise ja kohtu koosseisu kohta]